

بررسی مصوبات کمیسیون تلفیق بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور تبصره «۱۶» و بندهای الحاقی

تبصره «۱۶» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور مشتمل بر موادی پیرامون مباحث بانکی بوده است. در گزارش کمیسیون تلفیق اصلاحاتی پیرامون مفاد این تبصره به تصویب رسیده و موادی به آن الحاق شده است که در ادامه مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

مخصوصاً صحن علنی

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال سوم

شماره ثبت:

۵۲۵

شماره چاپ:

۱۲۹۳

تاریخ چاپ:

۱۳۹۷/۱۱/۲۴

معاونت پژوهش‌های

اقتصادی

دفتر: مطالعات

اقتصادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۶۳۳۵

تاریخ انتشار:

۱۳۹۷/۱۲/۵

۱. پرداخت تسهیلات قرض الحسنه

در بندهای «الف»، «ب» و «ج» و بندهای الحاقی «۲» و «۵» به پرداخت تسهیلات قرض الحسنه اشاره شده است. مبالغ مصوب کمیسیون تلفیق در همه بندهای «الف»، «ب» و «ج» نسبت به لایحه افزایش یافته است و دو بند الحاقی هم به مصارف قرض الحسنه اضافه شده است. در ارتباط با ضرورت افزایش برخی از موارد مانند تسهیلات قرض الحسنه ازدواج در گزارش ۱۶۲۹۱ توضیح داده شده است.^۱ در جدول ذیل اطلاعات مرتبط با این بندها تشریح شده است:

بند	موضوع	مبلغ هر فقره یا مجموع تسهیلات (لایحه دولت)	مبلغ هر فقره یا مجموع (مصوب تلفیق)
«الف»	ازدواج	۱۵۰ میلیون ریال به هریک از زوجین - در مجموع ۱۶۵ هزار میلیارد ریال*	۳۰۰ میلیون ریال به هریک از زوجین - در مجموع ۳۳۰ هزار میلیارد ریال*
«ب»	اشتغال مددجویان کمیته امداد و بهزیستی	مجموعاً ۲۰ هزار میلیارد ریال	مجموعاً ۵۰ هزار میلیارد ریال
«ج»	ستاد دیه	مجموعاً ۱ هزار میلیارد ریال	مجموعاً ۲ هزار میلیارد ریال
الحاقی «۲»	کارکنان ارتش	-	جهیزیه: ۲۰۰ میلیون ریال ازدواج: ۵۰ میلیون ریال ودیعه مسکن: ۳۰۰ میلیون ریال مجموعاً: ۱۲ هزار میلیارد ریال
الحاقی «۵»	احداث نیروگاه خورشیدی در مناطق محروم	-	مجموعاً حدود ۴۳ هزار میلیارد ریال**
مجموع		۱۸۶ هزار میلیارد ریال	۴۳۷ هزار میلیارد ریال

* با فرض پرداخت یک میلیون و ۱۰۰ هزار تسهیلات قرض الحسنه ازدواج در طول سال ۱۳۹۸.

** کل مبلغ در نظر گرفته شده برای تسهیلات موضوع این بند پنجاه هزار میلیارد ریال با نرخ ۴ درصد است. با توجه به اینکه بخشی از این مبلغ از منابع هزینه‌زای بانکها تأمین می‌شود و برای این منظور هزار میلیارد ریال یارانه سود با نرخ مصوب شورای پول و اعتبار (در حال حاضر ۱۸ درصد) در نظر گرفته شده است. با توجه به ارقام فوق و محاسبه نویسنده حدود ۷ هزار میلیارد ریال از تسهیلات از محل منابع هزینه‌زا و با پرداخت یارانه سود خواهد بود و مابقی (۴۳ هزار میلیارد ریال) از محل منابع قرض الحسنه باید پرداخت شود.

۱. شاخص قیمت مصرف‌کننده در پایان آذر ۱۳۹۷ نسبت به ماه مشابه سال قبل ۳۷/۴ درصد رشد داشته است. این شاخص در گروه‌های مبلمان و لوازم خانگی و اجاره مسکن به ترتیب ۶۸ و ۲۲/۹ درصد رشد داشته است. همچنین شاخص کالاهای بادوام که نزدیک‌ترین شاخص به اقلام جهیزیه است، حدود ۸۲ درصد رشد را تجربه کرده و میانگین قیمت مسکن در تهران نیز ۹۱/۸ درصد رشد داشته است. لذا ضروری است برای حفظ اثرگذاری سیاست تسهیلات قرض الحسنه ازدواج، مبلغ آن متناسب با هزینه‌های ازدواج و تشکیل خانواده افزایش یابد.

همان گونه که در جدول فوق مشاهده می شود میزان تسهیلات قرض الحسنه با تصویب کمیسیون تلفیق از ۱۸۶ هزار میلیارد ریال به ۴۳۷ هزار میلیارد ریال افزایش یافته است.

– آیا پرداخت این تسهیلات از منابع قرض الحسنه بانکها امکانپذیر است؟

بر اساس جدول ۹ گزارش شماره ۱۶۲۹۱ این مرکز که در ادامه آمده است، پیش بینی می شود مجموع سپرده های قرض الحسنه پس انداز در سال آینده ۳۷۰ هزار میلیارد ریال باشد که ۶۷ هزار میلیارد ریال کمتر از تسهیلات قرض الحسنه مصوب کمیسیون تلفیق است، اما دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، سپرده های جاری را نیز در کنار سپرده های قرض الحسنه به عنوان منبع پرداخت تسهیلات قرض الحسنه ذکر کرده بود. لذا با وجود افزایش تسهیلات قرض الحسنه، منابع کافی برای پرداخت این تسهیلات وجود دارد و تنها با بهره گیری از حداکثر ۵ درصد از سپرده های قرض الحسنه جاری بانکها در کنار سپرده های قرض الحسنه امکان پرداخت این تسهیلات وجود دارد.

جدول منابع قرض الحسنه در دسترس برای اعطای تسهیلات قرض الحسنه با سناریوهای سه گانه

(هزار میلیارد ریال)

در خصوص میزان استفاده از منابع قرض الحسنه جاری

میزان استفاده از منابع قرض الحسنه جاری			عنوان
به میزان ۱۰ درصد	به میزان ۵ درصد	عدم استفاده	
۱۴۷	۱۴۷	۱۴۷	بازپرداخت تسهیلات قرض الحسنه
۲۲۳	۲۲۳	۲۲۳	رشد منابع پس انداز قرض الحسنه
۱۶۰	۸۰	۰	سپرده های قرض الحسنه جاری
۵۳۰	۴۵۰	۳۷۰	مجموع

شایان ذکر است در قوانین بودجه سال های ۱۳۹۵، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ استفاده از منابع قرض الحسنه جاری به بانک مرکزی و بانکها تکلیف شد، ولی تاکنون شواهدی دال بر استفاده از آنها دیده نشده است و لازم است این حکم با صراحت بیشتری در قانون بودجه سال آینده تکرار شود. از سوی دیگر با توجه به عملکرد پایین تسهیلات قرض الحسنه مندرج در بندهای تبصره «۱۶» قانون بودجه سال ۱۳۹۷ و انحراف بخشی از این منابع که در گزارش ۱۶۲۹۱ این مرکز به تفصیل به آن پرداخته شد، متن پیشنهادی جهت الحاق به تبصره «۱۶» به شرح ذیل است:

کلیه بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی موظفند به میزان کل سپرده های قرض الحسنه پس انداز و حداقل ده درصد (۱۰٪) سپرده های قرض الحسنه جاری سپرده گذاران نزد آنها، تسهیلات قرض الحسنه صرفاً در مصارفی که در قوانین تعیین شده است، پرداخت نمایند. بانک مرکزی وظیفه نظارت بر اجرای این بند و جریمه بانکهای متخلف در این زمینه را برعهده دارد.
--

اگرچه پرداخت تسهیلات فوق الذکر ممکن است، ولی در ارتباط با این احکام نکات اصلاحی و تکمیلی ذیل قابل طرح است.

– بند «الف»: تسهیلات قرض الحسنه ازدواج

۱. نیازی به ذکر عبارت «به زوج هایی که تاریخ عقد ازدواج آنها بعد از ۱۳۹۶/۱/۱ می باشد و تاکنون وام ازدواج دریافت ننموده اند» نیست،

زیرا در حال حاضر هم بر اساس بند «۵» شرایط عمومی متقاضیان دریافت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج،^۱ «متقاضیان تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج از تاریخ وقوع عقد، به مدت ۲ سال شمسی (۲۴ ماه)، مهلت ثبت‌نام جهت استفاده از تسهیلات موصوف را دارند».

۲. با توجه به پنج‌ساله بودن دوره بازپرداخت، مبلغ اقساط برای هریک از زوجین حدود پنج میلیون و ۵۰۰ هزار ریال و برای مجموع زوجین حدود ۱۱ میلیون ریال خواهد شد که تا حدودی دشوار است؛ در صورت افزایش این مدت به ترتیب به ۶ و ۷ سال مبلغ اقساط برای هریک از زوجین به حدود ۴۵۰۰ و ۳۹۰۰ هزار ریال خواهد رسید.

۳. ورود به شرایط ضامن یا ضامنین به دلیل محدودیت‌ها و اشکالات ورود قانون به جزئیات به صلاح نیست. در حال حاضر بانک مرکزی شرایط ضامن را به شرح ذیل به بانک‌ها ابلاغ کرده است:^۲

پ) شرایط ضامنین (یکی از موارد ذیل به تشخیص بانک مربوطه)

تبصره «۱» - اعمال شرایط ذیل منوط به تشخیص مسئول بانک و با توجه به سوابق بانکی و اهلیت مشتری تعیین خواهد شد.

۱. چنانچه زوجین در سامانه ازدواج هر دو یک بانک را انتخاب نموده باشند، ارائه یک ضامن معتبر، منوط به کفایت میزان حقوق دریافتی آن ضامن برای اقساط هر دو قرارداد زوجین مکفی می‌باشد.
۲. چنانچه متقاضی در صف همان بانک دریافت‌کننده یارانه خود باشد، مراتب در چارچوب مفاد نامه شماره ۹۶/۵۶۲۰۲ مورخ ۱۳۹۶/۲/۲۷ موضوع اعطای تسهیلات به پشتوانه یارانه واریزی قابل اجرا می‌باشد.
۳. چنانچه متقاضی دریافت تسهیلات ازدواج، کارمند رسمی یا پیمانی دولت، نیروی نظامی و انتظامی، نهادها و مؤسسات عمومی (نظیر شهرداری و بنیاد، کمیته امداد، هلال احمر) باشد، ارائه گواهی تعهد کسر اقساط از سازمان مربوطه به همراه ارائه فیش حقوق و حکم کارگزینی، و در صورتی که مانده حقوق نامبرده کفایت نماید، نیازی به اخذ ضامن نمی‌باشد.
۴. ضمانت یک نفر کارمند رسمی، پیمانی، بازنشسته دولت، نیروی نظامی و انتظامی، نهادها و مؤسسات عمومی (نظیر شهرداری و بنیاد، کمیته امداد، هلال احمر)، کارگر یا کارمند شرکت‌های تولیدی صنعتی بزرگ و فعال، با ارائه آخرین فیش حقوقی و حکم کارگزینی و ... امکانپذیر می‌باشد.
۵. ضمانت یک نفر کاسب دارای پروانه کسب که در زمان اعطای تسهیلات دارای فعالیت اقتصادی دایر باشد.
۶. ضمانت یک نفر دارنده حساب جاری فعال و خوش حساب که به تأیید و تشخیص شعبه پرداخت‌کننده رسیده باشد.
۷. در مورد متقاضیان تسهیلات در مناطق روستایی، ضمانت یک نفر ساکن روستا که اهلیت و صلاحیت وی توسط شورای اسلامی روستا تأیید شود (ممهور به مهر شورا)
۸. سایر وثایق قابل قبول به تشخیص بانک عامل که بیشترین میزان سهولت و سرعت در پرداخت تسهیلات را فراهم سازد (از جمله دریافت سفته، چک معتبر و سپرده‌های متقاضی و بستگان آنان و ...)

لذا صرفاً کافی است بانک‌ها ملزم به تبعیت از مقررات ابلاغی توسط بانک مرکزی در ارتباط با شرایط ضامنین باشند.

۴. همچنین جهت ایجاد ضمانت اجرا برای قانون لازم است زمینه نظارت مجلس و عموم مردم بر عملکرد بانک‌ها در موضوع وام ازدواج فراهم شود. لذا پیشنهاد می‌شود بند «الف» به شرح زیر اصلاح و تکمیل شود:

1. <https://ve.cbi.ir/Conditions.aspx>
 2. <https://ve.cbi.ir/Conditions.aspx>

الف) به منظور حمایت از ازدواج جوانان، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است از محل پس انداز و جاری قرض الحسنه سیستم بانکی، تسهیلات قرض الحسنه ازدواج به زوج‌هایی که تاریخ عقد ازدواج آنها بعد از ۱۳۹۶/۱/۱ می‌باشد و تاکنون وام ازدواج دریافت ننموده‌اند، با اولویت نخست پرداخت نماید.

تسهیلات قرض الحسنه ازدواج برای هر یک از زوج‌ها در سال ۱۳۹۸ سیصد میلیون (۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال با دوره بازپرداخت شش ساله است. پنج ساله با اخذ یک ضامن معتبر و سفته است. بانک مرکزی می‌تواند یارانه پرداختی به اشخاص را به عنوان تضمین در این زمینه بپذیرد.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است گزارش عملکرد این بند را هر شش ماه یک بار به کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی ارائه کند.

بانک مرکزی موظف است به منظور تسهیل نظارت عمومی از ابتدای سال ۱۳۹۸ به صورت ماهیانه، مانده سپرده‌های قرض الحسنه پس انداز و جاری، مانده تسهیلات قرض الحسنه، تعداد متقاضیان در صف و تعداد تسهیلات پرداخت شده را به تفکیک هر بانک و هر استان منتشر نماید.

– بند «ب»: تسهیلات قرض الحسنه به مددجویان کمیته امداد امام خمینی و بهزیستی

- در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ مجموع تسهیلات این بند ۲۰ هزار میلیارد ریال تصویب شده بود. بر اساس گزارش بانک مرکزی عملکرد این حکم در ۶ ماه نخست سال ۱۳۹۷ حدود ۴۹۰۰ میلیارد ریال بوده است، لذا به نظر می‌رسد حال که این مبلغ به ۵۰ هزار میلیارد ریال افزایش یافته است باید در ارتباط با ظرفیت جذب آن چاره‌اندیشی شود.
- یکی از مشکلات مددجویان این نهادهای حمایتی تأمین تضامین و وثایق مورد نیاز بانک‌هاست. این در حالی است که کمیته امداد و بهزیستی به علت رابطه مستمری که با مددجو دارند می‌توانند به راحتی بازپرداخت تسهیلات را برای بانک‌ها ضمانت کنند و دسترسی مددجویان به تسهیلات بانکی را تسهیل نمایند.

ب) در اجرای بند «ب» ماده (۸۳) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه و ماده (۵۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از طریق بانک‌های عامل مبلغ پنجاه هزار میلیارد (۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال مانده سپرده‌های قرض الحسنه بانکی و رشد مبلغ مزبور را به تفکیک سی و پنج هزار میلیارد (۳۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به کمیته امداد امام خمینی (ره) و پانزده هزار میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به سازمان بهزیستی با معرفی دستگاه‌های ذی‌ربط به مددجویان و کارفرمایان طرح‌های اشتغال مددجویی با اولویت زنان سرپرست خانوار به صورت تسهیلات قرض الحسنه پرداخت کند.

در صورتی که هر یک از دستگاه‌های مذکور نتوانند به هر میزان سهمیه تسهیلات خود را تا پایان آذرماه سال ۱۳۹۸ استفاده کنند، سهمیه مذکور به دستگاه دیگر تعلق می‌گیرد.

کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی می‌توانند جهت تسهیل در دریافت تسهیلات توسط مددجویانشان، سازوکارها و اقدامات لازم را جهت ارائه تضامین و وثایق لازم به بانک‌ها به کار گیرند.

– بند «ج»: تسهیلات قرض الحسنه به زندانیان نیازمند از طریق ستاد رسیدگی به امور دینه

- در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ مجموع تسهیلات این بند هزار میلیارد ریال تصویب شده بود. بر اساس گزارش بانک مرکزی عملکرد این حکم در ۶ ماه نخست سال ۱۳۹۷ حدود ۲۲۲ میلیارد ریال بوده است، لذا به نظر می‌رسد حال که این مبلغ به دو هزار میلیارد ریال افزایش یافته است باید در ارتباط با ظرفیت جذب آن چاره‌اندیشی شود.

ج) در اجرای ماده (۷۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، مبلغ دو هزار میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع قرض الحسنه بانکها، در اختیار ستاد مردمی رسیدگی به امور دیه قرار می‌گیرد تا به زندانیان نیازمند با اولویت زندانیان زن و زندانیان بدهکار مهریه، پرداخت شود.

ستاد مردمی رسیدگی به امور دیه می‌تواند جهت تسهیل در دریافت تسهیلات توسط زندانیان نیازمند، سازوکارها و اقدامات لازم را جهت ارائه تضامین و وثایق لازم به بانکها به کار گیرد.

– بند الحاقی «۲»: تسهیلات قرض الحسنه به کارکنان ارتش جمهوری اسلامی ایران

۱. اختصاص ۱۲ هزار میلیارد ریال از منابع قرض الحسنه بانکها که توسط عموم مردم تجهیز شده است به کارکنان ارتش جمهوری اسلامی ایران خلاف عدل و ترجیح بلامرجح است. کارکنان سایر دستگاه‌های اجرایی مانند سپاه پاسداران، نیروی انتظامی، آموزش و پرورش، پرستاران، کارگران معادن و... نیز وضع مشابه یا بدتر از پرسنل ارتش دارند، همچنین بخشی از مردم نیز که اشتغال آزاد دارند، وضع مشابهی دارند. این رویه در سال گذشته آغاز شد و در سال جاری ادامه یافت. در جریان بررسی لایحه بودجه در کمیسیون تلفیق پیشنهاد مشابهی برای کارکنان سپاه پاسداران و نیروی انتظامی هم مطرح شد که به معنای تکرار این رویه غلط در سال‌های آینده است.

۲. در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ مجموع تسهیلات این بند ۱۲۱۰۰ میلیارد ریال تصویب شده بود. بر اساس گزارش بانک مرکزی عملکرد این حکم در ۶ ماه نخست سال ۱۳۹۷ حدود ۱۱۶۰ میلیارد ریال بوده است.

لذا پیشنهاد می‌شود بند الحاقی مزبور حذف شود و مشکلات کارکنان ارتش از طرق دیگر و یا از طریق مذاکره ارتش با بانکها (به ویژه بانک‌هایی که زیرمجموعه این نهاد و بنیاد تعاون آن هستند) دنبال شود.

حذف بند الحاقی «۲» به تبصره «۱۶» (تسهیلات به کارکنان ارتش: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است در جهت بهبود معیشت کارکنان ارتش ... تا اقدام نمایند).

حذف جزء

– بند الحاقی «۵»: تسهیلات قرض الحسنه به احداث نیروگاه خورشیدی در مناطق محروم

۱. یکی از مهم‌ترین ایرادات این حکم فقدان سازوکار نظارتی جهت اصابت به هدف تسهیلات است.

۲. اگرچه نصب نیروگاه خورشیدی درآمدزاست، ولی لازم است سازوکاری برای اختصاص درآمد به بازپرداخت تسهیلات در نظر گرفته شود.

۳. لازم است منابع این حکم به تفکیک بیان شود.

متن اصلاح شده:

بند الحاقی «د» - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از طریق بانک‌های عامل با هماهنگی و معرفی بسیج سازندگی نسبت به پرداخت یکصد هزار فقره تسهیلات قرض‌الحسنه به مبلغ پانصد میلیون (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال با بازپرداخت شصت‌ماهه و نرخ ۴ درصد جهت ایجاد نیروگاه خورشیدی پنج کیلوواتی در روستاها و حاشیه شهرها و مناطق محروم اقدام نماید. منابع این طرح به ترتیب چهل هزار میلیارد (۴۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع سپرده‌های قرض‌الحسنه و ده هزار میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) از محل منابع سپرده‌های سرمایه‌گذاری بانک‌ها، با پرداخت مابه‌التفاوت نرخ سود تا سقف هزار میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال نسبت به نرخ مصوب شورای پول و اعتبار از محل منابع بند «الف» تبصره «۱۸» این قانون، تأمین خواهد شد.

مسئولیت نصب و راه‌اندازی این نیروگاه‌ها به صورت رایگان به عهده سازمان بسیج مستضعفین می‌باشد.

استفاده از تسهیلات این بند منوط به ارائه قرارداد خرید تضمینی برق از سوی شرکت تابعه وزارت نیرو و پرداخت وجه به حساب بانک است.

• پرداخت یک درصد از سود پرداختی به سپرده‌گذاران به دولت (بند «د»)

۱. بر اساس این مصوبه که در قانون بودجه سال‌های قبل نیز بوده است، بانک‌های دولتی مانند سایر شرکت‌های دولتی موظف به پرداخت ۱ درصد از هزینه‌های خود به خزانه هستند. صرف‌نظر از نادرست بودن کلیت این حکم، به طور خاص این حکم در ارتباط با بانک‌ها به شدت نادرست است. زیرا بانک‌ها تفاوت جدی با سایر شرکت‌ها دارند از این جهت که بخش عمده هزینه بانک‌ها، هزینه پرداخت سود به سپرده‌گذاران (تحت عنوان هزینه مالی) است و پرداخت این مبلغ به معنای افزایش هزینه تجهیز بانک‌هاست که نتیجه طبیعی آن افزایش نرخ سود تسهیلات بانک‌ها خواهد بود. لذا لازم است بانک‌ها از شمول این حکم خارج شوند.

اولویت اول:

د) دولت از طریق خزانه‌داری کل کشور مکلف است ماهیانه معادل یک درصد (۱٪) از یک‌دوازدهم هزینه شرکت‌های دولتی (به استثنای بانک‌های دولتی) و مؤسسات انتفاعی سودده وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) این قانون را به استثنای هزینه‌های استهلاک تا مبلغ پنجاه‌و‌دو هزار و پانصدو‌هفتاد میلیارد (۵۲,۵۷۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از حساب‌های آنها برداشت و به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور موضوع ردیف ۱۳۰۴۲۵ جدول شماره (۵) این قانون واریز کند.

اولویت دوم:

د) دولت از طریق خزانه‌داری کل کشور مکلف است ماهیانه معادل یک درصد (۱٪) از یک‌دوازدهم هزینه شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی سودده وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) این قانون را به استثنای هزینه‌های استهلاک و هزینه پرداخت سود به سپرده‌گذاران برای بانک‌های دولتی تا مبلغ پنجاه‌و‌دو هزار و پانصدو‌هفتاد میلیارد (۵۲,۵۷۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از حساب‌های آنها برداشت و به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور موضوع ردیف ۱۳۰۴۲۵ جدول شماره (۵) این قانون واریز کند.

۲. امهال تسهیلات پرداختی به شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط وزارت نفت (بند «ه»)

۱. بانک مرکزی و بانک‌ها برای امهال تسهیلات پرداختی به شرکت‌های تابعه وزارت نفت با مانع قانونی مواجه نیستند.
۲. این حکم ماهیت بودجه‌ای ندارد.
۳. امهال مطالبات بانک‌ها بابت اصل و سود قبلی به معنای محاسبه سود مرکب بر بدهی‌های قبلی و افزایش‌دهنده بدهی‌های شرکت‌های دولتی است.

۳. تسویه بدهی دولت به بانک‌ها از طریق واگذاری دارایی‌های غیرنقدی (بند «و»)

۱. متن به شدت مبهم است و کژتابی دارد.
۲. اشخاصی که در بازپرداخت تسهیلات خود (که با تضمین دولت بوده است) قصور داشته‌اند، مستوجب خروج از لیست فهرست مشتریان بدحساب نیستند و حال که دولت قصد دارد در صورت تسویه اصل بدهی، وثایق آنها را آزاد کند، ضروری است این جریمه غیرمالی حفظ شود.
۳. تسویه بدهی دولت به بانک‌ها از طریق واگذاری دارایی غیرنقدی تکرار رویه غلط سال‌های گذشته است که منجر به بنگاهداری بانک‌ها و خروج آنها از عملیات اصلی شده است. لذا لازم است این تسویه از طریق اسناد خزانه اسلامی بلندمدت انجام شود.

متن بند «و» به شرح ذیل اصلاح می‌شود:

و) دولت مجاز است بخشی از بدهی اشخاص حقیقی و حقوقی به تضمین دولت به بانک‌های صادرات ایران، تجارت و ملت را از محل واگذاری اسناد خزانه اسلامی بلندمدت، تهاتر و تسویه نماید، در این صورت مطالبات بانک‌ها از اشخاص فوق به دولت منتقل خواهد شد و بانک‌های فوق‌الذکر به عنوان نماینده دولت مسئول جمع‌آوری وجوه حاصل از آن هستند. بانک‌های فوق‌الذکر موظفند در صورتی که اصل و سود تا سررسید قرارداد تسهیلات اولیه، توسط گیرنده تسهیلات به صورت دفعه‌تاً واحده تسویه شود، نسبت به فک رهن، آزادسازی وثایق و اقدام برای رفع ممنوع‌الخروجی ذی‌نفعان هریک از طرف‌های درگیر در استفاده از تسهیلات مزبور اقدام کنند.

منابع حاصل شده از اجرای این بند در ردیف درآمدی شماره ۳۱۰۶۰۲ با عنوان «منابع حاصل از برگشتی از محل تسهیلات اعطایی (وجوه اداره شده)» واریز می‌شود.

اصلاح بند «و»

۴. تغییر نحوه محاسبه بدهی بدهکاران بانکی و بازگشت به قرارداد اولیه (بند الحاقی «۱»)

مشابه این بند الحاقی در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ نیز وجود داشت که به واسطه ابهامات آنکه در گزارش ۱۶۱۵۶ مرکز پژوهش‌ها به تفصیل بیان شده است، اجرا نشد و در طرح اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور مورد بازبینی قرار گرفت. مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارش‌های خود به کرات بیان کرده است که تصویب این نوع از قوانین به معنای تنبیه خوش‌حسابی و تشویق بدحسابی است و انگیزه پرداخت به موقع اقساط تسهیلات را از بین خواهد برد. عدم بازپرداخت به موقع اقساط تسهیلات، اثرات بسیار نامطلوبی بر ترازنامه شبکه بانکی خواهد داشت که پیامد نهایی آن، کاهش قدرت تسهیلات‌دهی بانک‌ها، افزایش نرخ سود تسهیلات و ایجاد رکود اقتصادی خواهد بود.

البته چنانچه بانک‌های کشور از دستورالعمل‌ها و ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در خصوص محاسبه بدهی تسهیلات‌گیرندگان تخطی کرده‌اند و وجه التزام تأخیر تأدیه دین را بیش از حدود مقرراتی محاسبه کرده‌اند، می‌بایست نحوه محاسبه مانده بدهی را اصلاح کرده و در صورتی که مبالغی را بیش از آنچه باید، از مشتری اخذ کرده‌اند، آن را به مشتریان عودت دهند. بر این اساس ضروری است بند الحاقی «۱» حذف گردد و خارج از سند بودجه برای تخلف بانک‌ها در خصوص نحوه محاسبه مانده بدهی تسهیلات‌گیرندگانی که در پرداخت اقساط بانک‌ها تأخیر داشته‌اند، تدبیر شود.

حذف بند الحاقی «۱» به تبصره «۱۶» (بازگشت به قرارداد اولیه و لحاظ کردن نرخ سود قرارداد اولیه در محاسبه مانده بدهی مشتریان بانک‌ها و تسویه کل بدهی در صورت پرداخت اصل و سود تسهیلات بر مبنای قرارداد اولیه تا زمان تسویه)

حذف جزء

۵. شفافیت اقتصادی از طریق شفافیت اطلاعات بانکی (بند الحاقی «۳»)

در سال‌های اخیر همواره موضوع استفاده از اطلاعات حساب‌ها و تراکنش‌های بانکی برای امور حاکمیتی مانند جلوگیری از فرار مالیاتی و افزایش توان مالیات‌ستانی، مبارزه با پولشویی، شناسایی اخلاط‌گران در نظام اقتصادی (اعم از بازار مسکن، بازار ارز و سکه و ...)، ارزیابی وسع مالی و نیاز به دریافت یارانه و ... مورد بحث بوده است؛ ولی تاکنون به دلیل برخی مخالفت‌ها از سوی مسئولان ارشد اجرایی کشور، اقدام مؤثری در این رابطه صورت نگرفته است.

در این بند الحاقی احکامی در مسیر شفافیت بیشتر تراکنش‌ها و استفاده از آنها به ویژه برای جلوگیری از فرار مالیاتی آمده است. در ادامه اقدامات مثبت و امیدوارکننده اخیر بانک مرکزی^۱ اعم از تجمیع اطلاعات حساب‌های بانکی بر اساس کد ملی اشخاص حقیقی و شناسه ملی اشخاص حقوقی، الزام به درج بابت در تراکنش‌های ساتنا و پایا، وضع محدودیت بر تراکنش‌های بانکی از طریق پایانه‌های فروش (POS)، ممنوعیت صدور چک تضمینی در وجه حامل و ظهرنویسی این گونه چک‌ها و غیرفعال کردن برخی از پایانه‌های فروش که اطلاعات هویتی دارندگان آن ثبت نشده بود و ... منجر به احاطه بیشتر حاکمیت بر جریان وجوه (که آینه‌ای از جریان کالا و خدمات در کشور است) شده و از قبل آن منجر به افزایش درآمد مالیاتی دولت، جلوگیری فعال و پیشینی از فعالیت‌های مجرمانه و پولشویی و اخلال در نظام اقتصادی کشور، ایجاد زیرساخت اطلاعاتی برای اعمال حمایت هدفمند از اقشار نیازمند و نیز وضع مالیات‌های تنظیمی بر معاملات ارز، سکه و مسکن و در نهایت ایجاد زیرساخت برای هدایت نقدینگی به سمت فعالیت‌های مولد شود.

لذا ضمن موافقت با کلیات احکام فوق‌الذکر پیشنهاد می‌شود اصلاحات جزئی ذیل جهت تکمیل در بند الحاقی «۳» به تبصره «۱۶»

لحاظ شود:

متن اصلاح شده:	بند الحاقی «۳» - به منظور افزایش شفافیت تراکنش‌های بانکی، مبارزه با پولشویی و جلوگیری از فرار مالیاتی:
اصلاح و تکمیل بند الحاقی «۳»	۱. بانک مرکزی مجاز است ظرف مدت یک ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون حساب‌های بانکی اشخاص حقیقی فاقد شماره ملی و افراد حقوقی فاقد شناسه ملی را مسدود نماید و کلیه بانک‌ها نیز موظفند از پرداخت سود به این حساب‌ها خودداری نمایند.
	۲. کلیه بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری موظفند بر اساس درخواست سازمان امور مالیاتی فهرست حساب‌های بانکی و اطلاعات مربوط به کلیه تراکنش‌های بانکی (درون‌بانکی و بین‌بانکی) مؤدیان را به صورت ماهیانه در اختیار سازمان امور مالیاتی قرار دهند.
	۳. بانک مرکزی موظف است با تصویب شورای پول و اعتبار، برای شفافیت تراکنش‌های بانکی به صورت یکسان یا متناسب با سطح اشخاص حقیقی حد آستانه‌ای (سقفی) را تعیین کند و انتقال وجه با مبلغ بالاتر از حد آستانه (سقف) را برای اشخاص حقیقی از طریق کلیه تراکنش‌های بانکی (درون‌بانکی و بین‌بانکی) و سایر ابزارهای پرداخت، مشروط به درج «بابت» و در صورت نیاز ارائه اسناد مثبت نماید. همچنین بانک‌ها موظف هستند امکان دسترسی برخط بانک مرکزی به اطلاعات تراکنش‌های بانکی (درون‌بانکی و بین‌بانکی)، بابت درج شده برای آنها و اسناد مثبت آن را فراهم نمایند.
	اشخاص حقیقی که از حساب بانکی خود استفاده تجاری می‌کنند می‌توانند با دریافت کد اقتصادی و اتصال حساب بانکی خود به کد اقتصادی، از شمول مفاد بند «ج ۳» مستثنا شوند.

۶. تسهیلات مسکن به بازنشستگان (بند الحاقی «۴»)

پس از استمهال ۱۰ ساله خط اعتباری مسکن مهر از سوی بانک مرکزی، عملاً اقساط بازپرداخت شده تسهیلات مسکن مهر در اختیار

1. <https://www.cbi.ir/showitem/18477.aspx>

بانک مسکن قرار گرفت و بانک این منابع ارزان را در ترکیب با سایر منابع خود برای مصارف بانک، استفاده می‌کند. با توجه به ارزان بودن این منابع ضروری است محل مصرف این منابع و نرخ آن توسط سیاستگذار این بخش که وزارت راه، مسکن و شهرسازی است، تعیین گردد و بانک نیز نسبت به نحوه مصرف آن پاسخگو بوده و به طور منظم گزارش دهد.

در بند الحاقی ۴ به تبصره «۱۶» بیان شده است که از محل وصولی اقساط تسهیلات مسکن مهر به برخی از بازنشستگان فاقد مسکن با توجه به شرایطی که بیان شده است، تسهیلات خرید یا ساخت مسکن با نرخ‌های ترجیحی اعطا شود. ملاحظه اصلی این بند الحاقی ابهام در چرایی ترجیح این قشر به سایر اقشار مردم مثل روستاییان، زوج‌های جوان فاقد مسکن و ... می‌باشد. بر این اساس به نظر می‌رسد نیاز به اصلاح و تکمیل این بند الحاقی باشد.

اصلاح و تکمیل بند الحاقی «۴»	<p>متن اصلاح شده:</p> <p>بند الحاقی «۴» - بانک مسکن موظف است با استفاده از منابع حاصل از بازگشت اقساط مسکن مهر را صرفاً بر اساس آیین‌نامه‌ای که وزارت راه، مسکن و شهرسازی برای مصرف این منابع و نرخ آن تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رساند استفاده کرده و گزارش آن را به طور منظم به اطلاع عموم مردم برساند. تعداد چهل هزار فقره تسهیلات مسکن به بازنشستگانی که حداقل پنج سال از بازنشسته شدن آنها گذشته و در ده سال گذشته خود و همسرشان فاقد واحد مسکونی بوده و از تسهیلات خرید یا ساخت مسکن استفاده نکرده‌اند، بدون نیاز به سپرده‌گذاری، پرداخت کند. نرخ سود این تسهیلات در تهران نه درصد (۹٪)، در مراکز استان‌ها هفت درصد (۷٪) و در سایر شهرها و روستاها چهار درصد (۴٪) است این حکم شامل کلیه بازنشستگان اعم از کشوری، لشکری و تأمین اجتماعی که مستمری بازنشستگی آنها کمتر از سه میلیون تومان در ماه است، می‌شود. سقف تسهیلات مزبور و نحوه اولویت‌بندی متقاضیان در آیین‌نامه اجرایی که به تصویب دولت می‌رسد، معین می‌شود.</p>
------------------------------	---

۷. اختصاص ۱۰ درصد درآمد کارمزدی بانک مسکن به مسکن معلولین (بند الحاقی «۶»)

احکامی مشابه مفاد بند الحاقی «۶» که بدون توجه به مجموع درآمدها و هزینه‌های بانک و به عبارت دیگر سود بانک بر بانک‌ها بار می‌شود، ممکن است زیان بانک را در پی داشته باشد. از سوی دیگر این اقدامات با افزایش هزینه‌های بانک منجر به افزایش نرخ سود تسهیلات بانک نیز خواهد شد که زیان آن به کل اقتصاد وارد خواهد شد. لذا اگرچه کمک به خانواده‌های دارای معلول واجب است، اما محل تأمین آن باید بودجه دولت باشد، نه وضع مالیات بر یک بانک. بر این اساس پیشنهاد می‌شود این بند الحاقی حذف گردد.

حذف جزء	حذف بند الحاقی «۶» به تبصره «۱۶» (کمک به تأمین مسکن خانواده‌های دارای دو عضو معلول از محل ۱۰ درصد درآمد حاصل از دریافتی بابت تراکنش‌ها در نظام بانکداری الکترونیک بانک مسکن)
---------	--